

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 78/2025-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Dušanom Remetom, Masarykova 2, Prešov, proti postupu Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 12T/39/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 12T/39/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Vranov nad Topľou **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Vranov nad Topľou **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **1 005,44 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 78/2025-11 zo 6. februára 2025 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejedanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12T/39/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje prikázať okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a priznať mu finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľa v roku 2015 zrazilo na priechode pre chodcov osobné motorové vozidlo. Pri zrážke utrpel polytraumu s úrazovým šokom, poruchu vedomia – kómu, pomliaždenie mozgu, krvácanie do mozgu, zlomeninu záhlavnej kosti, zlomeniny II. – XII. rebra vpravo, zlomeniny III. – X. rebra vľavo, pneumotorax vpravo a obojstranný hemotorax, pomliaždenie pľúc, trieštvú zlomeninu pravej píšťaly s posunom úlomkov, zlomeninu pravej ihlice s posunom úlomkov a ďalšie zranenia s dobou liečenia najmenej 5 mesiacov.

3. Predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o obžalobe podanej na vodiča osobného motorového vozidla, ktoré sťažovateľa zrazilo. Sťažovateľ má v napadnutom konaní postavenie poškodeného a uplatňuje si nárok na náhradu škody.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ pred ústavným súdom tvrdí, že napriek prvému podaniu obžaloby už v roku 2016 nebolo do podania ústavnej sťažnosti vo veci meritórne rozhodnuté. Konanie okresného súdu v napadnutom konaní je podľa jeho názoru poznačené opakovanými obdobiami nečinnosti. Za vznik zbytočných prietahov môže podľa jeho názoru aj opakovaná zmena zákonného sudcu. Na neefektívny postup v napadnutom konaní bola zákonná sudkyňa upozornená aj predsedom okresného súdu, avšak ani uvedené nevedlo k rozhodnutiu vo veci samej do podania ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ doplnil, že predmetná vec nie je skutkovo a ani právne zložitá. Sám sa o predĺženie napadnutého konania nijak nepričinil. V dôsledku dlhotrvajúceho trestného konania má značné výdavky na právne služby a je vystavený stresu a nepokoju z toho, že okresný súd ani po viac ako ôsmich rokoch nie je schopný vo veci hoci len neprávoplatne rozhodnúť.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení z 28. februára 2025 v celom rozsahu odkázala na vyjadrenie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa po zrekapitulovaní priebehu napadnutého konania konštatovala, že v konaní vykonávala jednotlivé úkony plynulo. Ak v napadnutom konaní došlo k určitým prietahom, tieto mali objektívny charakter, a to z dôvodu jej práceneschopnosti, obmedzení súvisiacimi s pandémiou COVID-19 a s potrebou vykonania znaleckého dokazovania.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľ vo svojej replike opätovne poukázal na celkovú dĺžku napadnutého konania, ako aj na skutočnosť, že za prietahy, či už subjektívne, alebo objektívne, nemôže niesť zodpovednosť on. Ďalej poukázal na to, že za omeškanie znalcov je v konečnom dôsledku zodpovedný štát. Ani opakovaná práceneschopnosť zákonnej sudkyne nemôže byť pripočítaná na jeho ťarchu. Pokiaľ okresný súd poukázal na obmedzenia súvisiace s pandémiou COVID-19, príslušné obmedzenia sa nevzťahovali na trestné konania. Okresný súd už od roku 2019, keď sťažovateľ predložil znalecký posudok, resp. najneskôr v roku 2021, keď pôvodní znalci zotrvali na svojich záveroch, musel vedieť, že bude potrebné nariadiť kontrolné znalecké dokazovanie, ktoré však nariadil až v roku 2022. Postup pribratia odborného konzultanta bol nadbytočný, keďže sa napokon nariadilo kontrolné znalecké dokazovanie. Sťažovateľ zdôraznil význam napadnutého konania pre neho ako poškodeného, keď utrpel škodu na zdraví už v roku 2015 a ani po uplynutí takmer desiatich rokov nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, a teda sa nemôže domôcť satisfakcie a náhrady škody. Zdôrazňuje, že má výrazne podlomené zdravie a roky sa nemôže domôcť spravodlivosti.

III.3. K ústnemu pojednaniu:

7. Ústavný súd v danom prípade na základe § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednania, pretože na základe podaní účastníkov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Predmetom prijatej ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom (trestnom) konaní, v ktorom má sťažovateľ postavenie poškodeného.

9. Ústavný súd na úvod pripomína, že uplatnenie nároku na náhradu škody poškodeným v rámci trestného konania je z hľadiska hmotného práva ekvivalentné začatiu konania podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Akonáhle si poškodený uplatní nárok na náhradu škody v trestnom konaní, tvorí táto okolnosť prekážku, aby si tú istú náhradu škody paralelne uplatnil aj na civilnom súde, a preto konanie a rozhodovanie o nároku poškodeného na náhradu škody v rámci trestného konania je potrebné považovať za „občianske právo“, ktoré spadá pod ochranu civilnej (netrestnej) časti čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 18/06, IV. ÚS 9/2021).

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o obžalobe pre prečin ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona, ktorý mal obžalovaný spáchať tak, že narazil do sťažovateľa predchádzajúceho cez prechod pre chodcov, v dôsledku čoho sťažovateľ utrpel viaceré zranenia (pozri bod 2 tohto nálezu). Rozhodovanie v napadnutom konaní nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za osobitne právne či faktické zložité. Určitú faktickú zložitosť možno pripísať potrebe vykonania znaleckého dokazovania, čo však nemôže ospravedlniť dĺžku napadnutého konania v trvaní takmer sedem rokov (obžaloba podaná v roku 2017, neprávoplatné rozhodnutie rozsudkom okresného súdu v roku 2024). Ani samotný okresný súd nepoukázal s výnimkou vykonania znaleckého dokazovania na iné dôvody možnej právnej či faktickej zložitosti danej veci.

14. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľa je možné konštatovať, že on sám sa nijak nepričinil o predĺženie napadnutého konania.

15. Napokon, pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, ten bol ako celok poznačený zbytočnými prietahmi, a to z dôvodu opakovanej nečinnosti a nesústredenej činnosti, na čo poukázal aj predseda okresného súdu v písomnom upozornení zákonnej sudkyňi z 9. septembra 2022. Ústavný súd ďalej konštatuje, že už len samotná dĺžka napadnutého konania do vynesenia neprávoplatného meritórneho rozhodnutia po viac ako siedmich rokoch pri absencii osobitnej právnej či faktickej zložitosti veci signalizuje v okolnostiach tejto veci postup všeobecného súdu nenapĺňajúci štandardy obsiahnuté v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní bol zapríčinený predovšetkým opakovanou zmenou zákonného sudcu (celkovo päťkrát) a nesústredenou a neefektívnou činnosťou okresného súdu v súvislosti s nariadením znaleckého dokazovania a kontrolného znaleckého dokazovania, ako aj opakovanou absolútnou nečinnosťou okresného súdu (napr. rok 2019 ako celok a prvá polovica roku 2020), resp. priebežnou neefektívnou a nesústredenou činnosťou, keď niektoré termíny hlavného pojednávania boli zo strany okresného súdu určované aj viac ako pol roka dopredu, aby boli následne z rôznych dôvodov zrušené a určené na termín v horizonte ďalšieho

polroka. Osobitne je v tejto veci potrebné poukázať na význam konania pre sťažovateľa ako poškodeného, ktorý je v pokročilom veku a ktorý v dôsledku predmetnej dopravnej nehody utrpel vážne poškodenie zdravia (porov. rozsudok vo veci Codarcea proti Rumunsku z 2. 6. 2009, sťažnosť č. 31675/04, bod 89; priamo k odškodneniu pre obeť dopravnej nehody pozri rozsudok vo veci Stefanova proti Bulharsku z 11. 1. 2007, sťažnosť č. 58828/00, bod 51). Pokiaľ ide o vypracovanie znaleckých posudkov, ústavný súd pripomína, že znalci sú síce pri ich vypracovaní nezávislí, podliehajú však kontrole súdnych orgánov, ktoré sú povinné zabezpečiť riadny priebeh vypracovania posudku (rozsudok vo veci Cambal proti Českej republike, sťažnosť č. 22771/04, bod 33). V tejto veci možno navyše konštatovať, že k priet'ahom nedochádzalo ani tak z dôvodu na strane príslušných znalcov, ale skôr z dôvodu neefektívneho a nesústreďeného postupu okresného súdu pri nariad'ovaní znaleckého dokazovania.

16. Postup okresného súdu v napadnutom konaní je preto potrebné hodnotiť ako postup so zbytočnými priet'ahmi.

17. V dôsledku uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Finančné zadost'učinenie a príkaz konať vo veci bez zbytočných priet'ahov

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

19. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

20. Sťažovateľ navrhol priznať mu finančné zadost'učinenie 5 000 eur, čo odôvodnil pretrvávajúcim pocitom právnej neistoty, keď v dôsledku dopravnej nehody utrpel vážne zdravotné následky, za vznik ktorých sa roky nemohol domôcť odškodnenia.

21. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

22. Ústavný súd považoval v okolnostiach tejto veci za primerané priznať sťažovateľovi zadost'učinenie 3 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhu nevyhovnel (bod 4 výroku tohto nálezu).

23. Sťažovateľ taktiež navrhol vydať príkaz okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov.

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

25. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd vo veci sťažovateľa medzičasom rozhodol rozsudkom z 18. januára 2024, a teda vo veci sťažovateľa už nekoná, ústavný súd takýto príkaz nevydal a tomuto návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v celkovej sume 1 005,44 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

27. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

28. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu), a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 (replika k vyjadreniu okresného súdu), čo za rok 2023 predstavuje 442,38 eur a za rok 2025 predstavuje 385,84 eur.

29. Ústavný súd priznanú náhradu trov týkajúcich sa odmeny právneho zástupcu sťažovateľa zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnemu zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 % a pri úkonoch právnej služby realizovaných od 1. januára 2025 sadzbu dane vo výške 23 %.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu